

## بسم الله الرحمن الرحيم

### بیانیه پایانی سیزدهمین کنگره علوم خاک ایران

آفرین جان آفرین پاک را      آنکه جان بخشید و ایمان خاک را      (عطار نیشابوری)

با استعانت از خداوند سبحان، سیزدهمین کنگره علوم خاک ایران با رویکرد خاک پایدار- تولید پایدار، از هشتم تا دهم بهمن ماه ۱۳۹۲ در دانشگاه شهید چمران اهواز، با مشارکت فعال و هم اندیشی بیش از هزار نفر از دانشمندان، اساتید، پژوهشگران و دانشجویان علوم خاک ایران و برخی از اساتید دانشگاه‌های سایر کشورها، با ارائه بیش از ۱۲۰۰ مقاله برگزار گردید.

شرکت‌کنندگان در این کنگره، پس از جمع بندی دستاوردها، بیانیه پایانی و ماحصل این هم اندیشی ملی را جهت تاثیرگذاری در مباحث و برنامه های توسعه پایدار کشور به شرح زیر به استحضار همگان بویژه مدیران ارشد کشور می رسانند.

۱- بسیاری از معضلات و چالش‌های پیش روی خاک‌ها و اراضی کشور، از رویکرد بخشی‌نگر و محدود ناشی می‌گردد و موید نبود تفکر جامع، فراگیر و پایدار است. لذا با توجه به ماهیت پیچیده، زنده و فرا ابعادی خاک، ضروری است که همه مدیران و برنامه ریزان از اندیشه اکوسیستمی، حوضه‌ای و پایدار تبعیت نموده و از هر گونه بخشی‌نگری، پراکنده کاری و روزمرگی اجتناب نمایند.

۲- کنگره علوم خاک بار دیگر از همه مدیران، قانونگذاران و برنامه ریزان کشور در سه قوه‌ی مجریه، مقننه و قضائیه استدعا دارد به حفاظت و مدیریت پایدار خاک‌ها، اشکال اراضی و پایداری حوضه‌های آبی کشور، بیش از گذشته توجه نموده و با تصویب قانون جامع خاک، زمینه‌های مساعد و ملزومات قانونی آن را برای ابلاغ و اجرا فراهم نمایند. پیشنهاد می‌گردد در مراحل بررسی و تصویب این قانون، از انجمن علوم خاک به عنوان بالاترین مرجع علمی و به نمایندگی از جامعه متخصصین علوم خاک کشور بهره‌گیری شود.

۳- پیشنهاد می‌گردد، مباحث خاک صرفاً به بخش کشاورزی و منابع طبیعی محدود و منحصر نگردد. این نعمت الهی با ملاحظات اکید زیست محیطی، اخلاق خاک و شعور ریز جانداران آن، ماندگاری و پویایی مدنیت های ریشه دار جهانی، گهواره و بستر حیات، پشتیبانی زیستگاه‌های انسان، دام، جانوران و گیاهان، و تعالی بخشی همه کانون های زیستی و مدنی گره خورده است. پس ضروری است علاوه بر وزارت جهاد کشاورزی، کلیه دستگاه های دولتی مانند وزارت کشور، نیرو، راه و شهرسازی، نفت، آموزش و پرورش، سازمان حفاظت محیط زیست، شهرداری‌ها، رسانه‌ها، و کلیه آحاد جامعه صیانت از خاک را مورد توجه قرار دهند، چرا که رعایت کاربری‌های پایدار اراضی و توجه به توانمندی‌های تولیدی خاک، الفبای آمایش سرزمین است. در این راستا از اندیشمندان، اساتید، و پژوهشگران علوم خاک دعوت به عمل می‌آید در کنار تحقیقات ژئوشیمیایی، بیوشیمیایی، حاصلخیزی، و رده بندی خاک به موارد جدید مانند مباحث اجتماعی، فرهنگی، اخلاقی و زیست محیطی خاک نیز توجه بیشتر مبدول نمایند.

۴- بازخوردهای رسیده از جامعه امروز ایران، بیانگر آن است که دغدغه های هوا، آب، غذای سالم و امنیت زیست در سکونت گاه های کشور، به یکی از مهم ترین چالش ها و نگرانی های مردم شریف و بزرگ ایران مبدل گردیده است. از تمامی دانشمندان، پژوهشگران، مدیران و برنامه ریزان متعهد کشور دعوت به عمل می‌آید راه‌کارهای مناسب برای اطمینان بخشی و تولید غذای سالم را به جدّ در دستور کار خود قرار دهند.

۵- بررسی وضعیت آموزش و پژوهش در علوم خاک نشان دهنده آن است که قابلیت‌ها و توانمندی‌های کشور در این حوزه غیرقابل انکار است. از جمله می‌توان به رتبه اول در تولید علم در منطقه، در این رشته اشاره نمود. اما ضروری است در تبدیل علم به فناوری، و ایجاد زمینه‌های اشتغال دانش‌آموختگان، به عنوان کارآفرینان جامعه و مدیران مولد، تلاش فزاینده‌ای مبذول گردد. لذا نظام آموزشی علوم خاک باید به نحوی متحول گردد که تربیت‌یافتگان این رشته، توانمندی لازم برای تولید فناوری‌ها و توسعه شرکت‌های دانش‌بنیان را کسب نمایند.

۶- در میان معضلات ریز و درشت عرصه‌ها، به نظر می‌رسد موضوعات ریزگردها، تغییرات نامناسب کاربری اراضی کشاورزی و منابع طبیعی، فرسایش و شوری خاک، چالش‌های زیست محیطی خاک، ترسیب کربن، کمبود و کاهش فزاینده ماده آلی خاک‌ها، باید در اولویت تحقیق، رسیدگی و ساماندهی قرار گیرند.

۷- وجود پایگاه اطلاعات جامع خاک، یکی از مهمترین ابزارهای برنامه‌ریزی در هر حوزه علمی و اجرایی است. با عنایت به سابقه فعالیت‌های ۶۰ ساله و وجود اطلاعات گسترده از منابع خاک کشور که با صرف انرژی و اعتبارات هنگفت حاصل گردیده، جمع‌بندی، انسجام بخشی و تسهیل دسترسی فعالان این حوزه در قالب پایگاه ملی اطلاعات منابع خاک کشور اهمیت ویژه‌ای یافته است. ضرورت دارد کلیه دستگاه‌های اجرایی، موسسات پژوهشی و دانشگاه‌ها به این مهم اهتمام ویژه و عاجل مبذول دارند.

۸- باتوجه به پیچیدگی‌های ذاتی خاک و تبعات بعضاً غیرقابل پیش‌بینی کاربرد بعضی از مواد و رفتارها با خاک، ضروری است در کاربرد مواد جدید مانند مواد زیستی، نانو ذرات، انواع اصلاح‌کننده‌ها یا مواد و ترکیبات ناشناخته‌ای که به عنوان کود یا محرک رشد توصیه می‌گردند احتیاطات لازم انجام پذیرد. در این راستا لازم است اولاً توصیه‌ها منطبق با دستاوردهای پژوهشی باشند و ثانیاً پژوهشگران متناسب با شرایط، فرایند تحقیقات در زمینه‌های جدید را سرعت بخشند تا تبعات کاربرد بی‌ضابطه این مواد دامنگیر جامعه نگردد.

۹- با عنایت به رشد شتابان توسعه در ایران و ضرورت شناخت استعدادها و توانمندی‌های خاک‌ها، ضرورت دارد مسئولان ذیربط تهیه و تولید نقشه‌های خاک‌شناسی و طبقه‌بندی اراضی (در مقیاس ۱/۲۵۰۰۰)، نقشه‌های تناسب اراضی و تدوین برنامه‌الگوی کشت را با اولویت قطب‌های کشاورزی کشور به طور جدی مد نظر قرار دهند.

۱۰- با توجه به استفاده از انواع کودهای مختلف در خاک‌های کشور، لازم است متولی نظارت بر تولید، توزیع و مصرف کودهای شیمیایی، زیستی و آلی تعیین و قوانین مربوطه تدوین گردد.

در پایان ضمن قدردانی فراوان از دانشگاه شهیدچمران اهواز و گروه خاک‌شناسی این دانشگاه در حسن برگزاری سیزدهمین کنگره علوم خاک ایران، و تشکر از کلیه حامیان و شرکت‌کنندگان فرهیخته، امیدواریم دست آوردهای علمی این کنگره، زمینه‌ساز کاهش معضلات و ساماندهی منابع و اعتلای علوم خاک کشور باشد.

انجمن علوم خاک ایران

پنج‌شنبه ۱۰ بهمن ۱۳۹۲